

مسلسل: ۱۸۱۹۸
اردیبهشت ۱۴۰۱

**روی کار آمدن دولت جدید کره جنوبی
و ملاحظات مربوط به روابط با جمهوری اسلامی ایران**

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۸۱۹۸

کد موضوعی: ۲۶۰

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: روی کار آمدن دولت جدید کره جنوبی و ملاحظات مربوط به روابط
با جمهوری اسلامی ایران

نام دفتر: مطالعات سیاسی

تهیه و تدوین: مهرشاد غفاری زاده

ناظر علمی: مهدی امیری

اظهار نظر کننده: میلاد ترابی فر

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. ایران

۲. کره جنوبی

۳. روابط دوجانبه

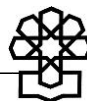

تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۲/۱۱

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده.....
۲.....	مقدمه.....
۴.....	سیر مناسبات ایران و کره جنوبی.....
۸.....	چالش‌های پیش روی روابط دوجانبه.....
۱۱.....	فرصت‌های بالقوه پیش روی تهران - سئول.....
۱۴.....	جمع‌بندی.....
۱۶.....	منابع و مأخذ.....

روی کار آمدن دولت جدید کره جنوبی و ملاحظات مربوط به روابط با جمهوری اسلامی ایران

چکیده

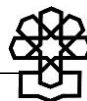
دوره پنج‌ساله رئیس‌جمهور جدید کره جنوبی از ۲۰ اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۱ آغاز می‌شود. بیستمین انتخابات ریاست‌جمهوری این کشور اسفند گذشته برگزار شد و سوک یول از حزب محافظه‌کار با کسب اکثریت آرا در این انتخابات به پیروزی رسید. ایران و کره جنوبی در سال ۱۹۶۲ مناسبات دیپلماتیک خود را آغاز کردند و سال جاری شصتمین سالگرد این مناسبات است. روابط دو کشور طی سال‌های گذشته دارای فرازونشیب‌های زیادی بوده است، اما با وجود این، مناسبات دو کشور تا سال ۲۰۱۷ قابل قبول بود. پیش از توافق هسته‌ای (برجام) کره جنوبی دومین شریک تجاری ایران بود. با شکل‌گیری توافق هسته‌ای بستری مناسب برای ارتقای سطح مناسبات دو کشور فراهم شد به‌طوری که کره جنوبی به یکی از بزرگ‌ترین خریداران میعانات گازی و نفت خام ایران تبدیل شد. با خروج یکجانبه آمریکا از برجام و اعمال تحریم‌های مجدد علیه کشورمان، روابط تهران - سئول شکل دیگری به‌خود گرفت. با آغاز تحریم‌های مجدد غرب، سئول به تبعیت از واشنگتن روابط خود را با کشورمان کاهش داد. حجم روابط تجاری بین دو کشور از ۱۲ میلیارد دلار سال ۲۰۱۷، با گذشت چهار سال به صفر نزدیک شده است. همکاری کره با تحریم‌های آمریکا منجر به تغییر رویکرد جمهوری اسلامی ایران نسبت به سیاست تجاری با این کشور شده است. انتقاد اصلی ایران به کره جنوبی این است که این کشور با پیروی محض

از تحریم‌های آمریکا و بی‌اعتنا به سابقه روابط دو کشور، حتی در دوران کرونا حاضر به تعامل در زمینه اقلام بشردوستانه اعم از غذا و دارو با ایران نبوده است. بنابراین از نظر مقامات کشورمان با فرض رفع تحریم‌های ظالمانه غرب، روابط تهران و سئول مانند قبل نخواهد بود. اگر هم روابط دو کشور در آینده عادی شود شرکت‌های کره‌ای از این پس باید به‌جای فروش کالاهای مصرفی، درباره سرمایه‌گذاری، انتقال دانش فنی و مشارکت در تولید در داخل ایران برنامه‌ریزی کنند. بنابراین با توجه به عدم توانایی کره جنوبی در برقراری روابط راهبردی و پایدار، سیاست تجاری ایران در قبال کره جنوبی و موضوعات مشترک برای همکاری دوجانبه طی چند سال اخیر تغییر کرده و این سیاست نسبت به رئیس‌جمهور جدید هم ادامه خواهد داشت. در این گزارش پس از بررسی مختصر نظام سیاسی کره جنوبی و سیر مناسبات متقابل تهران - سئول به مهم‌ترین فرصت‌ها و چالش‌های پیش روی روابط دو کشور پرداخته خواهد شد.

مقدمه

حکومت کره جنوبی جمهوری دموکراتیک نام گرفته است و رئیس‌جمهور با رأی مستقیم مردم در رأس هرم قدرت قرار دارد. انتخابات ریاست‌جمهوری در این کشور هر پنج سال یک‌بار برگزار می‌شود و رئیس‌جمهور نمی‌تواند در انتخابات بعدی نامزد شود که دلیل اصلی آن چرخش نخبگان و جلوگیری از اداره متناوب کشور توسط افراد خاص است.^۱ بیش از ۳۰ سال، کره جنوبی یک سیستم دوحزبی نسبتاً باثبات داشته است. در انتخابات

۱. گزارشی پیرامون کشور کره جنوبی، مرکز تحقیقات و بررسی‌های اقتصادی اتاق ایران، بهار ۱۳۹۵.
<https://research.chambertrust.ir/0311>

اخیر، حدود دوازده نامزد حضور داشتند. رقابت اصلی میان نمایندگان دو حزب اصلی سیاسی کشور بود، یعنی یون سوک یول،^۱ نماینده حزب محافظه کار و نامزد اپوزیسیون و لی جائه میونگ،^۲ نماینده حزب مترقی «حزب حاکم دموکراتیک»، که از سال ۲۰۱۷ در قدرت بوده است. بیستمین انتخابات ریاست جمهوری کره جنوبی ۹ مارس ۲۰۲۲ (۱۸ اسفند ۱۴۰۰) برگزار شد و یون سوک یول نامزد حزب محافظه کار «قدرت مردم» با کسب بیش از ۱۶ میلیون رأی به پیروزی رسید.^۳ دولت جدید کره فعالیت رسمی خود را از ۲۰ اردیبهشت ۱۴۰۱ آغاز خواهد کرد.

مهم ترین مسئله داخلی رأی دهندگان کره ای مقابله با فساد بود. همچنین چگونگی مدیریت قیمت های سرسام آور مسکن و تشدید نابرابری که چهارمین اقتصاد بزرگ آسیا را تحت تأثیر قرار داده است، از دغدغه های اصلی هر دو نامزد بوده است. مسائل سیاست خارجی معمولاً تأثیر کمی بر نتیجه انتخابات کره جنوبی دارد و در حاشیه منافع رأی دهندگان است. به طور کلی یک اصل ثابت در انتخابات ریاست جمهوری کره جنوبی وجود دارد و آن اینکه هم حزب محافظه کار «قدرت مردم» و هم حزب مترقی «حزب دموکراتیک» به یک اندازه بر آمادگی خود برای جهت دهی سیاست خارجی کره جنوبی به سمت آمریکا تأکید می کنند. از زمان جنگ دو کره، اتحاد امنیتی و نظامی کره جنوبی با آمریکا به سنگ بنای امنیت ملی این کشور تبدیل شده است.^۴ تنها موضوع سیاست

1. Yoon Suk-yeol

2. Lee Jae-myung

3. <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/skorea-candidates-kick-off-presidential-race-dominated-by-scandal-third-party-2022-02-15>.

4. <https://www.cfr.org/in-brief/south-korea-presidential-election-candidates-platforms-foreign-policy-issues>.

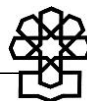
خارجی که در آن اختلافات محسوسی بین دو حزب وجود دارد، نوع رویکرد در قبال ژاپن و کره شمالی است.

دو کشور ایران و کره جنوبی در طول تاریخ دارای روابطی دوستانه و نزدیک بوده‌اند، با خروج آمریکا از برجام، روابط تهران - سئول به دلیل فشارهای تحریمی واشنگتن دچار فراز و فرود شده است. نقطه اوج این تنش به عدم تحویل منابع مالی حاصل فروش نفت خام و میعانات گازی از جانب کره جنوبی برمی‌گردد. در طول ۶ دهه اخیر مناسبات دو کشور در دوره حاکمیت حزب محافظه‌کار نسبت به احزاب دیگر متوازن‌تر بوده است. نمونه آن روابط تجاری و اقتصادی حسنه و سفر خانم پارک گئون - هه رئیس‌جمهور اسبق کره از حزب محافظه‌کار به همراه هیئت‌های ۲۳۶ نفره متشکل از وزرا و مسئولان ارشد اقتصادی و صاحبان صنایع بزرگ این کشور به ایران است. حال با توجه به ادامه تحریم‌های غرب و همسویی کره جنوبی با این تحریم‌ها، سؤال اصلی این است که انتخابات ریاست‌جمهوری کره و پیروزی حزب محافظه‌کار چه تأثیری در روابط دوجانبه ایران و کره خواهد داشت؟ آیا می‌توان با وجود تحریم‌ها روابط دوجانبه مطلوب داشت و سطح مناسبات سیاسی و اقتصادی را به قبل از خروج آمریکا از برجام رساند؟

سیر مناسبات ایران و کره جنوبی

ایران و کره جنوبی از سال ۱۳۴۱ با هم روابط دیپلماتیک دارند. در دوران پیش از انقلاب اسلامی، ایران در کره جنوبی سفیر نداشت و سفیر ایران در ژاپن سفیر آکردیتته^۱ در سئول

۱. سفیر آکردیتته، سفیری است که در دو محل به مأموریت می‌پردازد.

نیز محسوب می‌شد. در آبان ۱۳۵۴ اولین کمیسیون مشترک اقتصادی و فنی دو کشور برگزار شد و مقدمات دیدار وزیر خارجه (۱۳۵۵) و نخست‌وزیر کره (۱۳۵۶) از ایران فراهم گردید. در سال ۱۳۵۶ و هم‌زمان با تبادل سفراء، دومین کمیسیون مشترک اقتصادی و فنی دو کشور در سئول برگزار گردید و متعاقب آن همکاری‌های تجاری و بازرگانی در زمینه‌های نساجی، شیلات، مخابرات و صنایع خودروسازی آغاز گردید. همچنین زمینه صادرات اقلام سنتی و معدنی ایران به کره فراهم شد.^۱ با وقوع انقلاب اسلامی، اگرچه دولت کره جنوبی جزء اولین کشورهایی بود که دولت جمهوری اسلامی ایران را به رسمیت شناخت، اما روابط دوجانبه به سطح کاردار کاهش پیدا کرد و تا یک دهه پس از انقلاب شاهد تغییرات قابل توجهی در روابط دوجانبه نبودیم. بعد از جنگ تحمیلی از یک طرف به دلیل بازسازی اقتصادی کشورمان و از طرف دیگر با توجه به عدم اتخاذ مواضع خصمانه و عدم مشارکت کره جنوبی در تحریم‌های اعمال شده علیه ایران و همچنین پیشرفت‌های صنعتی و فنی در کره، روابط دوجانبه به سطح سفیر ارتقا یافت. از این‌رو شرکت‌های بزرگ کره‌ای مانند گلداستار، سامسونگ و هیوندا که دیگر محدود به بازار داخلی کره جنوبی نبودند، وارد بازار ایران شدند. «حجم مبادلات تجاری دو کشور از سطح ۵۰۰ میلیون دلار در سال ۱۹۷۸ به ۱/۸ میلیارد دلار در سال ۱۹۹۷ رسید و در سال ۲۰۱۰ میزان آن به ۱۱/۵ میلیارد دلار ارتقا یافت. از سال ۲۰۱۱ تا امضای توافق برجام روند تعاملات تجاری دو کشور سیر نزولی داشت و در سال ۲۰۱۵ به رقم حدود ۶ میلیارد رسید».^۲

امضای توافق هسته‌ای با قدرت‌های بزرگ منجر به یک تحول مهم بین دو کشور در

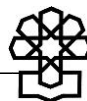
۱. گزارش‌های پیرامون کشور کره جنوبی، مرکز تحقیقات و بررسی‌های اقتصادی اتاق ایران، بهار ۱۳۹۵.

2. <https://seoul.mfa.ir/portal/generalcategoryservices/4300>.

سال ۲۰۱۷ شد. این اتفاق مهم برگزاری یازدهمین نشست کمیسیون مشترک اقتصادی دو کشور پس از ۱۰ سال در تهران بود. همچنین روند تحولات دوجانبه در کلیه عرصه‌های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و پارلمانی سیر صعودی پیدا کرد. در این سال حجم روابط تجاری از مرز ۱۲ میلیارد دلار برای اولین بار ظرف دهه‌های اخیر گذشت و همچنین اعطای یک خط اعتباری ۸ میلیارد یورویی و تبادل بیش از ۸۲ هیئت در سطوح مختلف بین دو کشور صورت گرفت. پس از امضای توافق هسته‌ای روابط بین دو کشور یکی از بالاترین سطوح در ۶ دهه مناسبات دیپلماتیک دوجانبه بوده است. اما همین تحول مؤید آن بود که سیاست‌های کره جنوبی در قبال جمهوری اسلامی ایران تا چه حد متأثر از ملاحظات آمریکا در قبال ایران است.

به همین دلیل، پس از خروج آمریکا از توافق هسته‌ای و به دنبال همسویی کره با این تحریم‌ها مناسبات سیاسی و اقتصادی دوجانبه وارد دوره‌ای از تنش سیاسی و کاهش روابط تجاری شد. طبق آمار اتحادیه تجارت بین‌المللی کره جنوبی در سال ۲۰۱۷ دو هزار و ۶۷۱ شرکت کره‌ای روابط تجاری با ایران داشته‌اند. پس از تحریم‌های مجدد آمریکا همه این شرکت‌ها ایران را ترک کردند.^۱ در چهار سال گذشته نه تنها بهبودی در سیر نزولی روابط دو کشور ایجاد نشد، بلکه شرکت‌های کره‌ای همچون سامسونگ و ال‌جی از کشور خارج شدند. خرید نفت ایران توسط کره جنوبی به‌طور کامل متوقف و نفت آمریکا جایگزین آن شد. همچنین بانک‌های کره‌ای همچون ووی بانک، بانک صنعتی کره و اگزیم بانک هفت میلیارد دلار از پول ایران را که ماحصل فروش نفت خام و میعانات گازی قبل

1. <https://financialtribune.com/articles/economy-domestic-economy/76743/s-korea-shifting-iran-focus-from-trade-to-investment>

از تحریم‌ها بود بلکه کرده‌اند. در مقابل این اقدامات خصمانه و خروج شرکت‌های کره‌ای ال‌جی و سامسونگ از بازار کشور رویکرد کلی نظام نسبت به سیاست تجاری و روابط سیاسی دوجانبه تغییر کرده است. رئیس شورای راهبردی روابط خارجی ایران در دیدار با قائم‌مقام وزیر امور خارجه کره جنوبی^۱ تأکید کرده بود که: «در چهار سال اخیر تغییرات راهبردی در روابط جمهوری اسلامی ایران و کره جنوبی رخ داده است و این موجب می‌شود آینده روابط متفاوت از گذشته باشد». به اعتقاد وی «در سال‌های اخیر شرکت‌های کره‌ای فرصت‌های خوبی را در ایران از دست دادند و تحریم‌ها باعث تمرکز ایران بر توان تولید داخلی شد. به طوری که اینک ما از نظر بسیاری از نیازها از جمله لوازم خانگی خودکفا هستیم و اگر هم روابط دو کشور در آینده عادی شود شرکت‌های کره‌ای از این پس باید به جای فروش کالاهای خود به ایران، درباره سرمایه‌گذاری، انتقال دانش فنی و مشارکت در تولید در ایران فکر کنند»^۲. در واقع می‌توان گفت اثر مثبت خروج شرکت‌های کره‌ای از ایران، حرکت در مسیر خودکفایی و ارتقای داخلی‌سازی بوده است. آمارهای رسمی وزارت صنعت، معدن و تجارت نشانگر این خودباوری و خودکفایی در تولید لوازم خانگی و محصولات فنی مشابه کره‌ای است.

۱. چویی جونگ کان.

۲. خرازی: آینده‌ای متفاوت در انتظار روابط ایران و کره جنوبی است، خبرگزاری ایرنا، ۲۲ دی ۱۳۹۹.
<https://www.irna.ir/news/84182249/>

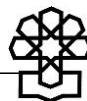
چالش‌های پیش روی روابط دوجانبه

به دلیل تبعیت سئول از سیاست‌های واشنگتن، مناسبات دوجانبه ایران و کره جنوبی متأثر از روابط سیاسی دو طرف با آمریکا است. کره جنوبی زیر چتر حمایتی آمریکا روابط تجاری خود را با منطقه غرب آسیا و جمهوری اسلامی ایران تنظیم می‌کند. همان‌طور که در مقدمه اشاره شد پس از خروج آمریکا از برجام و در پیش گرفتن سیاست فشار حداکثری از سوی آمریکا، روابط دو طرف نیز متأثر از این اقدام دچار دگرگونی شد. کره جنوبی همسو با آمریکا روابط خود را در همه زمینه‌ها با ایران کاهش داد؛ به گونه‌ای که حجم تجارت بین دو کشور از ۱۲ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۷، هم‌اکنون در سال ۲۰۲۲ به صفر نزدیک شده است.

بخشی از سیاست سئول در عدم همکاری تجاری و سیاسی با کشورمان به اولویتی مربوط می‌شود که به روابط تجاری، سیاسی و امنیتی خود با آمریکا می‌دهد. کره جنوبی نه تنها منافع اقتصادی در حفظ دسترسی خود به بازار آمریکا دارد، بلکه امنیت ملی خود در منطقه شرق آسیا را نیز به کمک و حمایت امنیتی آمریکا وابسته کرده است. وابستگی‌ای که به دلیل ظهور مجدد رقابت‌های قدرت‌های بزرگ در حوزه منطقه‌ای ایندو پاسیفیک در آینده بیشتر هم خواهد شد.

کره یکی از کشورهای شرق آسیاست که تحت تأثیر رقابت قدرت‌های بزرگ بین آمریکا و چین قرار گرفته است. از یک طرف اتحاد نظامی با واشنگتن ستون اصلی سیاست خارجی کره جنوبی است، از طرف دیگر اقتصاد آن به تجارت با چین وابسته است.^۱ هرچند با تشدید

1. <https://gjia.georgetown.edu/2022/02/21/reimagining-the-u-s-korea-relationship-in-the-indo-pacific%E2%80%A2%E2%80%A2/>

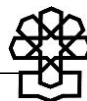
تنش‌ها بین پکن و واشنگتن کره جنوبی درصدد اجتناب از انتخاب یک طرف و در پیش گرفتن سیاست «ابهام استراتژیک»^۱ است، اما در عمل در سیاست‌های بین‌المللی خود با آمریکا همراه است. از نظر مقامات کره‌ای هرگونه اقدام و واکنش آمریکا برای تخلیه منطقه شرق آسیا به معنای فروریختن تمام سیاست‌های امنیتی و اقتصادی مورد نظر کره است. از این رو سؤال تلاش دارد به موازات تشدید تقابل چین و آمریکا همراهی همه‌جانبه‌ای از راهبردهای آمریکا در دیگر مناطق مانند غرب آسیا داشته باشد. کره به‌طور سنتی از آمریکا در انجام امور خارجی در داخل منطقه شرق آسیا و خارج از همسایگی نزدیک خود پیروی می‌کند. این وابستگی به آمریکا در رقابت با چین در رقابت قدرت‌های بزرگ را به‌وضوح می‌توان در شکل‌گیری روابط راهبردی کره جنوبی با کشورهای منطقه غرب آسیا و تبعیت کامل از تحریم‌های واشنگتن علیه جمهوری اسلامی ایران طی چهار سال اخیر مشاهده کرد.

علاوه بر کاهش روابط سیاسی و تجاری دوجانبه میان ایران و کره متأثر از متغیر تحریم‌های آمریکا، چالش دیگر این است که رویکرد سیاست خارجی کره جنوبی نیز نسبت به منطقه غرب آسیا تغییر کرده است. در دیپلماسی منطقه‌ای کره جنوبی در غرب آسیا دو مسئله مهم وجود دارد: تأمین امنیت انرژی و صادرات محصولات فناوری. کره جنوبی در بحث انرژی صرفاً به ایران وابسته نیست، بلکه از طرق تنوع‌سازی منابع انرژی سعی در کاهش وابستگی خود به انرژی ایران دارد. دیگری اینکه بحث صنایع نظامی به یک مسئله مهم در اقتصاد کره جنوبی تبدیل شده و از آنجایی که کشورهای منطقه‌ای مانند عربستان، امارات و بحرین به اسلحه و فناوری نیاز دارند، این امر باعث نزدیکی سؤال به این کشورها شده است. می‌توان گفت کره سیاست منطقه‌ای متوازن خود نسبت به همه کشورهای

منطقه‌ای را طی این چهار سال تغییر داده و رقبای منطقه‌ای ایران را در اولویت قرار داده است و به‌نظر می‌رسد این سیاست در دوره رئیس‌جمهور جدید ادامه خواهد داشت.

در مقابل این اقدامات، شاهد تغییر اساسی رویکرد کشورمان نسبت به روابط با کره جنوبی هستیم. همان‌طور که اشاره شد روابط سیاسی و تجاری دو کشور متأثر از متغیر تحریم بوده است. در واقع به‌موازات پیشرفت گفتگوها بین جمهوری اسلامی ایران و غرب، سنول سعی در تقویت مناسبات خود با تهران داشته و در شرایط تشدید تحریم‌ها هم به بهانه تبعات تحریم‌ها برای اقتصاد صادرات‌محور خود از ایران فاصله گرفته است. نوع صادرات کره جنوبی به ایران بیشتر شامل کالاهای مصرفی بوده و هیچ‌گاه در عمل نخواستند است که روابطی از جنس سرمایه‌گذاری زیربنایی و بلندمدت با کشورمان داشته باشد. در چنین شرایطی تغییر رویکرد در روابط با کره در عمل بهترین فرصت برای خودکفایی در محصولات مصرفی با حمایت از تولید داخلی است. در زمینه توجه به خودکفایی در بخش‌هایی مانند لوازم خانگی شاهد درخواست تعدادی از شرکت‌های داخلی برای جلوگیری از واردات این محصولات و درنهایت صدور فرمان جلوگیری از واردات لوازم کره‌ای بوده‌ایم.^۱

۱. دستور مقام معظم رهبری در ممنوعیت واردات لوازم خانگی کره‌ای، خبرگزاری تسنیم، ۸ مهر ۱۴۰۰.
<https://www.tasnimnews.com/fa/news/1400/07/08/2581339/>

فرصت‌های بالقوه پیش روی تهران - سئول

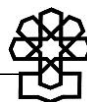
با وجود کاهش مناسبات اقتصادی و سیاسی، موقعیت استثنایی و پتانسیل‌های بی‌نظیر اقتصادی ایران از دید اتاق فکرهای اقتصادی کره پنهان‌نمانده و مراکز تصمیم‌گیر اقتصادی و سیاسی این کشور استراتژی حساب‌شده‌ای را برای حفظ این روابط در قالب SWOT^۱ طراحی کرده‌اند. کره جنوبی در واکنش به ادامه شرایط کنونی، تلاش می‌کند پایگاه تجاری خود را از طریق صادرات کالاهای بشردوستانه هرچند به‌صورت محدود و حساب‌شده حفظ کند و همچنین تلاش می‌کند برای ورود مجدد به بازار ایران، نظارت مستمر بر تغییرات روندهای صنعتی در ایران داشته باشد و روند بازار ایران را رصد نماید. سفر پارک گئون - هه رئیس‌جمهور سابق کره جنوبی به ایران در سال ۲۰۱۶ که اولین سفر یک رئیس‌جمهور کره بود، یک رویداد تاریخی بود. با پیروزی دوباره حزب محافظه‌کار و با توجه به روابط دوجانبه کنونی، اگرچه در کوتاه‌مدت و میان‌مدت چشم‌انداز روشنی در مورد روابط دوجانبه قابل ترسیم نیست، اما با وجود روابط دوستانه در گذشته چنانچه سئول پیروی محض از آمریکا در روابط خارجی خود را در دستور کار قرار ندهد می‌توان در بلندمدت به حوزه‌های مشترک همکاری دست یافت.

یکی از منافع اصلی کره جنوبی در غرب آسیا و ایران منابع انرژی است. کره جنوبی، پنجمین واردکننده بزرگ نفت جهان و یکی از بزرگ‌ترین خریداران نفت ایران تا قبل از خروج آمریکا از برجام بوده است. اگرچه تحریم‌ها منجر به کاهش واردات در سال‌های اخیر شده، اما به‌دلیل جنگ روسیه - اوکراین و بالا رفتن قیمت نفت، پالایشگاه‌ها و

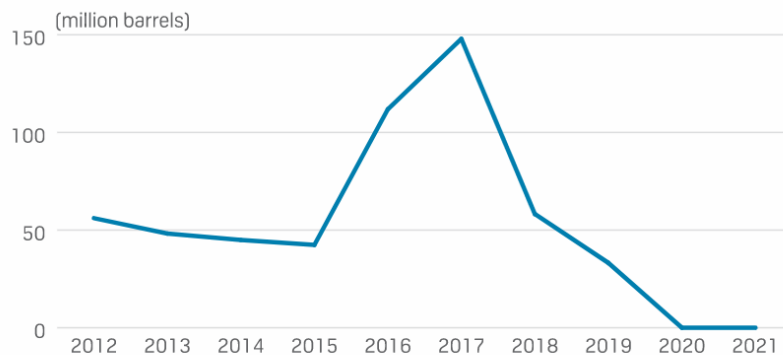
۱ Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats. (فرصت‌ها، تهدیدها و نقاط قوت و ضعف)

شرکت‌های پتروشیمی کره جنوبی خواهان عرضه نفت ایران به بازارهای بین‌المللی هستند. با توجه به همخوانی نفت ایران با پالایشگاه‌های این کشور و تحریم ورود نفت روسیه توسط کره جنوبی تمایل برای جایگزینی نفت روسیه در کره افزایش یافته است. یک نظرسنجی و گزارش معتبر از ۲۶ تاجر، بازاریابان و مقامات پالایشگاه در کره جنوبی نشان می‌دهد که ۴۶ درصد از آنها انتظار دارند معاملات نفت خام ایران تا پایان سه‌ماهه سوم از سر گرفته شود. در حالی که ۲۳ درصد از پاسخ‌دهندگان انتظار بازگشت کامل عرضه نفت ایران را تا پایان سال ۲۰۲۲ دارند.^۱ کره جنوبی قبل از تحریم‌های سال ۲۰۱۸ به‌طور میانگین بیش از ۱۱ میلیون بشکه در ماه نفت خام و میعانات گازی از ایران وارد می‌کرد که ایران را به یکی از سه تأمین‌کننده اصلی نفت کره تبدیل کرده بود و این کشور همچنین بزرگ‌ترین خریدار میعانات گازی پارس جنوبی ایران در آسیا بود.

1. <https://www.spglobal.com/commodityinsights/en/market-insights/latest-news/oil/021722-south-korea-iran-hold-talks-on-crude-trades-amid-nuclear-deal-optimism>

واردات نفت خام و میعانات گازی کره جنوبی از ایران (۲۰۱۲-۲۰۲۲)

Source: Korea National Oil Corp.

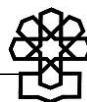
دومین عامل فرصت‌ساز که می‌تواند به نزدیکی روابط دوجانبه کمک کند این است که از نظر سیاستگذاران کره جنوبی، ایران بازار بزرگی است که هم‌زمان از منابع غنی برخوردار است و نیروی انسانی جوان، باانگیزه و با تحصیلات عالی دارد. ایران در منطقه‌ای قرار دارد که بیش از ۳۰۰ میلیون نفر در آن زندگی می‌کنند. کره‌ای‌ها بر این باورند که ایران یک مرکز منطقه‌ای برای صادرات مجدد به کشورهای همسایه غرب آسیا و کشورهای مستقل مشترک‌المنافع است. اما در ضمن به دلیل تحریم‌های آمریکا علیه ایران، تنها نقش محدودی را ایفا می‌کند. باید اشاره کرد که با اوج‌گیری تنش بین دو کشور تلاش برای پیدا کردن بازارهای جایگزین برای شرکت‌های بزرگ کره‌ای در بازارهای منطقه و کشورهای اطراف ایران آغاز شده است. این راهبرد مراکز اقتصادی بزرگ کره جنوبی نظیر سامسونگ، هیوندا و دیگر ارگان‌های مهم اقتصادی این کشور در دو سال اخیر در قبال

کشورمان در حال اجراست. اگر شرکت‌های کره‌ای حاضر به سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها باشند می‌تواند برای ایران یک فرصت باشد در غیر این صورت در بلندمدت ورود مجدد این شرکت‌ها باعث نابودی تولید داخلی خواهد شد.

سومین فرصت بالقوه فراروی روابط دو کشور این است که با انتخاب رئیس‌جمهور جدید و روابط تاریخی این حزب با ایران و با وجود حمایت شرکت‌های بزرگ کره‌ای از رئیس‌جمهور جدید در انتخابات، می‌توان انتظار داشت که رئیس‌جمهور جدید کره برای ورود مجدد شرکت‌های بزرگ کره‌ای به ایران تلاش‌هایی را آغاز کند، اما باید در نظر داشت که تنش‌های دو جانبه که ناشی از دارایی‌های بلوکه شده ایران است، اکنون به سایر حوزه‌ها سرایت کرده است. از نظر برخی کارشناسان، تسویه بدهی کره توسط رئیس‌جمهور جدید می‌تواند آزمونی برای ارزیابی عزم کره جنوبی برای حل مشکلات دو کشور و عادی‌سازی روابط باشد. با این حال باید در نظر داشت که لازمه هرگونه روابط اقتصادی میان دو کشور مباحث بانکی و نقل و انتقالات است، نظر به اینکه کره جنوبی نظام بانکی مستقلی ندارد و در واقع تراکنش اصلی در نزد فدرال رزرو آمریکا صورت می‌گیرد امکان ایجاد رابطه اقتصادی میان دو کشور حداقل تا زمان نامعلومی با چالش‌هایی روبه‌رو خواهد شد.

جمع‌بندی

مناسبات سیاسی و اقتصادی ایران و کره جنوبی طی سال‌های گذشته متأثر از روابط سیاسی دو کشور با آمریکا بوده است. کره جنوبی با توجه به وابستگی به آمریکا در حوزه مسائل سیاسی و امنیتی مناسبات خود را با ایران و منطقه غرب آسیا متأثر از سیاست‌های

واشنگتن برنامه‌ریزی می‌کند. اگرچه بسترهای مناسبی برای همکاری‌های مشترک دوجانبه به‌ویژه در عرصه اقتصادی میان دو کشور مهیا بوده، اما همراهی بی‌قیدوشرط کره با تحریم‌های آمریکا، به تنزل شدید سطح روابط تهران و سئول منجر شده است. از آنجایی که کره جنوبی یک سیاست خارجی مستقل و پایدار ندارد، نمی‌توان در بلندمدت روی شکل‌گیری یک رابطه عمیق و باثبات با این کشور حساب ویژه‌ای باز کرد. در چنین شرایطی صرفاً تغییر اراده دولت حاکم بر کره جنوبی برای دخالت ندادن ملاحظات آمریکا در نوع روابط خود با ایران می‌تواند محرکی برای تقویت و بهبود روابط تهران و سئول باشد. حتی در صورت تحقق چنین روندی نیز ورود شرکت‌های کره‌ای به ایران تنها در صورتی فرصت است و از آن می‌توان استقبال کرد که حضور آنها در یکی از قالب‌های سرمایه‌گذاری، انتقال دانش و مشارکت در تولید باشد، در غیر این صورت اگر هدف صرفاً صادرات کالاهای مصرفی باشد قطعاً نمی‌تواند متضمن تأمین منافع ایران باشد. در مجموع تغییر سیاست‌های اشتباه سئول و تصمیم به بهبود روابط دوجانبه حتی با وجود پایداری تحریم‌ها، مهم‌ترین آزمون پیش روی رئیس‌جمهور جدید کره جنوبی در تنظیم روابط خود با جمهوری اسلامی ایران است.

منابع و مأخذ

۱. گزارشی پیرامون کشور کره جنوبی، مرکز تحقیقات و بررسی‌های اقتصادی اتاق ایران، بهار ۱۳۹۵. لینک دسترسی - <https://research.chambertrust.ir/0311>
۲. دستور مقام معظم رهبری در ممنوعیت واردات لوازم خانگی کره‌ای، خبرگزاری تسنیم، ۸ مهر ۱۴۰۰. [/https://www.tasnimnews.com/fa/news/1400/07/08/2581339](https://www.tasnimnews.com/fa/news/1400/07/08/2581339)
۳. روابط اقتصادی ایران و کره جنوبی، سایت سفارت جمهوری اسلامی ایران در سئول. <https://seoul.mfa.ir/portal/generalcategoryservices/4300>
4. inancial Trabune. 2017. S. Korea Shifting Iran Focus From Trade to Investment, <https://financialtribune.com/articles/economy-domestic-economy/76743/s-korea-shifting-iran-focus-from-trade-to-investment>.
5. . <https://gjia.georgetown.edu/2022/02/21/reimagining-the-u-s-korea-relationship-in-the-indo-pacific%E2%82%AC%91%BC/>
6. <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/skorea-candidates-kick-off-presidential-race-dominated-by-scandal-third-party-2022-02-15/>
7. <https://www.cfr.org/in-brief/south-korea-presidential-election-candidates-platforms-foreign-policy-issues>
8. <https://www.spglobal.com/commodityinsights/en/market-insights/latest-news/oil/021722-south-korea-iran-hold-talks-on-crude-trades-amid-nuclear-deal-optimism>.